

Arvamus antud 10.12. 2024 hoolekogu protokoll nr 1
Läbiarutatud ja arvamus antud 27.12.2024 õppenõukogu koosoleku protokoll nr 1-1/1
Kehtestatud 30.detsember 2024. a direktori käskkirjaga nr 1-1/ 4

PÄRNU PÄIKESE KOOLI

ÕPPEKAVA ÜLDOSA

SISUKORD

ÜLDSÄTTED	3
ÜLDOSA	5
1. KOOLI VÄÄRTUSED JA ERIPÄRA.....	5
2. ÕPPE - JA KASVATUSTEGEVUSE SIHISEADE JA TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED TOIMETULEKUÕPPES	6
3. ÕPPE - JA KASVATUSTEGEVUSE SIHISEADE JA TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED HOOLDUSÕPPES	16
4. ÕPPE JA KASVATUSE ÜLDINE KORRALDUS	20
5. HINDAMINE	24
6. ÕPPEKESKKOND JA ÕPPEKORRALDUS	30
7. TEGEVUSED ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMISEKS JA ÕPPEKESKKONNA MITMEKESISTAMISEKS	35
8. KOOLI LÕPETAMISE TINGIMUSED	37
9. KARJÄÄRIINFO JA NÕUSTAMISE KORRALDUS.....	38
10. TUGITEENUSED JA ÕPPEKAVAVÄLISED TEENUSED	39
11. ÕPILASE JA LAPSEVANEMA TEAVITAMINE NING NÕUSTAMINE.....	41
12. ÕPETAJATE KOOSTÖÖ JA TÖÖ PLANEERIMINE	41
13. KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMINE JA TÄIENDAMINE	43
14. RAKENDUSSÄTTED	43

ÜLDSÄTTED

1. Pärnu Päikese Kooli õppekava koostamisel on lähtunud põhikooli – ja gümnaasiumiseadusest (PGS), põhikooli riiklikust õppekavast, põhikooli lihtsustatud riiklikust õppekavast, tugispetsialistide teenuse kirjelduse ja teenuse rakendamise korrast, laste liikluskasvatuse korrast, linna ja kooli arengukavast, pidades silmas kooli ja paikkonna eripära, kooli töötajate, õpilaste ja nende vanemate soove ning kasutatavaid vaimseid ja materiaalseid ressursse.
2. Kooli õppekava koostamise, rakendamise ja arendamise demokraatliku korra eest vastutab direktor. Õppekava ja selle muudatused esitatakse enne kehtestamist arvamuse avaldamiseks kooli hoolekogule ja õppenõukogule. Kooli õppekava kehtestab direktor.
3. Pärnu Päikese Kooli õppekava on kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, milles kirjeldatakse õppe rõhuasetused ja tegevused õppekava täitmiseks.
4. Õppekavas käsitletakse õppimist väljundipõhiselt ehk õpetamine on õpilase vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õpikeskkonna organiseerimine sel viisil, et õpilane saavutaks vastavalt oma võimetele õppekavas kavandatud õpitulemused/pädevused.
5. Kooli õppekava koosneb üldosast ja ainevaldkondade kavadest.
Kooli õppekava üldosas esitatakse:
  - kooli väärtused ja eripära;
  - õppe- ja kasvatustegevuse sihiseade ja taotletavad üldpädevused toimetulekuõppes;
  - õppe- ja kasvatustegevuse sihiseade ja taotletavad pädevused hooldusõppes;
  - õppe ja kasvatuse üldine korraldus;
  - hindamine;
  - õppekeskkond ja õppekorraldus;
  - tegevused üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks;
  - kooli lõpetamise tingimused;
  - karjääriinfo ja nõustamise korraldus;
  - tugiteenused ja õppekavavälised teenused;
  - õpilaste ja vanemate teavitamine ning nõustamine;

- õpetajate koostöö ja töö planeerimine;
- kooli õppekava uuendamise ja täiendamine;
- rakendussätted.

6. Õppeainete kavades esitatakse õpitulemused ja õppesisu kirjeldused arengutasemete kaupa.

Kavad esitatakse kooli õppekava lisadena:

LISA 1 PRLÕ Toimetulekuõppe õppeainete kavad

LISA 2 PRLÕ Hooldusõppe tegevusvaldkondade kavad

LISA 3 PRLÕ Lisaõppe õppeainete kavad

ÜLDOSA

1. KOOLI VÄÄRTUSED JA ERIPÄRA

Kooli väärtused ja eripära

Pärnu Päikese Kooli missiooniks on toetada iga õpilase võimetekohast individuaalset arengut. Kooli visioon on olla loov, turvaline, õppiv ja kogemusi jagav haridusasutus, mis toimib õppe, arengu-, kogemus- ja kompetentsikeskusena.

Kooli kõik töötajad lähtuvad oma tegevustes põhihariduse alusväärtustest, mis on kirja pandud Põhikooli riiklikus õppekavas § 2, eriti silmas pidades lõiget 3.

Riiklikus õppekavas oluliseks peetud väärtused tulenevad „Eesti Vabariigi põhiseaduses”, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis, lapse õiguste konventsioonis ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest. Alusväärtustena tähtsustatakse üldinimlikke väärtusi (ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ja ühiskondlikke väärtusi (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

Kool tagab olemasolevate õpilaskohtade piires õppimisvõimalused igale koolikohustuslikule isikule. Kool omab Haridusministeeriumi poolt välja antud koolitusluba 2040 HM 26. märtsist 2002 õppe läbiviimiseks I – III kooliastmes.

Kool on põhikool, kus õppetöö toimub põhikooli ja gümnaasiumiseaduse § 49 ja põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava alusel toimetuleku- või hooldusõppe tasemel ja on suunatud õpilaste individuaalsele õpetamisele ja igakülgsele arendamisele. Toimetulekuõpet rakendatakse mõõduka intellektipuudega õpilastele ja hooldusõpet raske ning sügava intellektipuudega õpilastele. Õppekeeleks on koolis eesti keel.

Kõik kooli õpilased määratakse vastavalt põhikooli ja gümnaasiumiseaduse § 2 alusel põhikooli kooliastmetesse:

- I kooliaste (1. – 3. klass)
- II kooliaste (4. – 6. klass)
- III kooliaste (7. – 9. klass)

Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi viiakse toimetulekuõppe ja hooldusõppe õpilane igal õppeaastal järgmisesse klassi, kuid õppesisu ja taotletavad pädevused valitakse vastavalt õpilase individuaalsele arengutasemele.

Õppe läbiviimine koolis toimub arengutasemete järgi:

- I arengutase (eeldatav 1. – 2.klassi õpilane)
- II arengutase (eeldatav 3. – 6.klassi õpilane)
- III arengutase (eeldatav 7. – 9.klassi õpilane)

Koolis õpivad õpilased liitklassi põhimõttel moodustatud õpperühmades/klassides.

Kool võimaldab õpilasele eripedagoogilist/logopeedilist abi, koduõpet tervislikel põhjustel ja ühte lisaõppe aastat. Õppekavavälise teenusena pakub kool õpilasele füsioteraapiateenust ja päevahoiuteenust.

2. ÕPPE - JA KASVATUSTEGEVUSE SIHISEADE JA TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED TOIMETULEKUÕPPES

Põhikooli sihiseade toimetulekuõppes

Toimetulekuõppe sihiseades lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa §-s 3 sätestatust, arvestades seejuures toimetulekuõppel õpilaste individuaalseid hariduslikke erivajadusi.

Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada erituge vajava õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb eluga toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd ja on teadlik enda kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka.

Toimetulekuõppes lähtutakse põhimõttest, et igal õpilasel peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse õpilaste arengutasemest õppeainete kaupa, arvestatakse õpilaste potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi. Õppimise edukus sõltub õpilase individuaalsest võimekusest ja tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast.

Õppekava taotleb iga õpilase arengu toetamist. Õpetamine toimub iga õpilase arengutaseme ja arenguvõimaluste hindamise alusel kasutades eripedagoogilisi meetodeid. Õppetöö kavandamine toimub kontsentrilisuse printsiipi järgides. Õppetööd kavandades arvestatakse nii klassi tervikuna kui iga õpilast individuaalselt. Õppeülesanded valitakse õpilase lähimat arenguvalda arvestades, varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega, vastavalt laste individuaalsetele iseärasustele.

Arendamist vajavad õpilaste psüühilised protsessid (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine), tunde- ja tahtevald, psühhomotoorika, suhtlemine ja hoiakud. Õpetamise ja arendamise eesmärgiks on õpilaste võimalikult iseseisev toimetulek sotsiaalses keskkonnas. Eesmärgid täpsustatakse iga õpilase individuaalses õppekavas.

Õppe- ja kasvatustöö toimub võimalikult elulises keskkonnas jõukohases praktilises tegevuses, millega kaasneb suuline kõne ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite kasutamine. Õppe- ja kasvatustööga taotletakse, et õpilane omandaks jõukohased praktilised oskused ja vajalikud teadmised igapäevastes olukordades toimetulekuks. Õpilast suunatakse täitma praktilisi ülesandeid koostevuses ja eeskuju järgi, rakendama omandatud oskusi kas näidise, lihtsa suulise korralduse alusel või mälupildile toetudes iseseisvalt. Oluline on kujundada õpilaste huvi võimalikult iseseisvalt tegutseda. Kujundatakse käitumist, sellele võimalikult adekvaatse hinnangu andmist positiivset rõhutades.

Oluline on õpetaja ja õpilase positiivne ühistegevus. Õpilaste aktiveerimine eeldab nende arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Õpilane võtab võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest. Toimingute omandamine toimub tegevussammude ja osaoskuste kaupa, omandatud osatoimingud ühendatakse toimingute ahelaks.

Õpioskuste kujundamist soodustavad õpilasega tegelevate täiskasvanute ühtsed nõudmised ja samalaadne abi. Tähtis on koostöö tugispetsialistide, õpetajate, tegevusjuhendajate, lapsevanemate, jätkuõppe korraldajatega, koolipidaja jt. kooliväliste spetsialistide ja asutustega.

Taotletavad üldpädevused toimetulekuõppes

Toimetulekuõppes käsitatakse pädevust kui võimetekohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või valdkonnas toime tulla.

Toimetulekuõppes eristatakse üldpädevusi ja arengutasemetel taotletavaid pädevusi. Pädevuste kujundamist kirjeldatakse kooli õppekavas.

Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad omavahelises koostöös õpetajad, tugispetsialistid ja lapsevanemad.

Toimetulekuõppes taotletavad kohandatud üldpädevused on määratletud lähtuvalt riikliku õppekava § 4 punktist 4.

Õpilastel kujundatavad üldpädevused on:

1) **kultuuri- ja väärtuspädevus** – tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, mõistab, et inimesed võivad olla erinevast rahvusest, suhtub teistest rahvustest inimestesse sallivalt ja lugupidavalt; käitub vastavalt omandatud üldtunnustatud väärtustele ja kõlbluspõhimõtetele; teab Eesti kultuurile omaseid traditsioone ja kombeid, järgib neid teiste juhendamisel või eeskujul;

2) **sotsiaalne ja kodanikupädevus** – teab oma õigusi ja kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib ühiselureegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli; arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi;

3) **enesemääratluspädevus** – orienteerub ümbritsevas keskkonnas, igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides; suhtub positiivselt iseendasse, oma perekonda, kaaslastesse ja kodumaasse; hoidub teadaolevatest ohtudest, oskab vajaduse korral abi küsida või seda kaaslasele pakkuda; järgib võimetekohaselt tervislikke eluviise, on füüsiliselt aktiivne;

4) **õpipädevus** – õpib võimetekohaselt, kavandab suunamisel oma õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatut; kasutab õpitud lugemis- ja kirjutamisoskusi igapäevases elus toime tulemiseks; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid; on huvitatud uute teadmiste ja oskuste omandamisest;

5) **suhtluspädevus** – mõistab talle suunatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid, väljendab arusaadavalt oma soove ja seisukohti omandatud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;

6) **matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus** – kasutab matemaatilisi oskuseid igapäevases elus toime tulemiseks; käitub keskkonnateadlikult ja hoiab loodust; tuleb toime igapäevaste tehnoloogiliste vahendite kasutamisega;

7) **ettevõtlikkuspädevus** – on tegutsemisaldis, väärtustab praktilist tööd, mõistab töö tegemise vajalikkust, suudab töö ajal alluda töödistsipliinile, teeb jõukohast tööd; on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks;

8) **digipädevus** – suudab vastavalt oma võimetele infotehnoloogilises maailmas toime tulla, kasutab eesmärgipäraselt ja võimalikult ohutult infotehnoloogilisi vahendeid ja vajaduse korral oma arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet.

Toimetulekuõppes tuleb arvestada õpilase arengutasemega eri õppeainetes. Õpe jaguneb kolmeks arengutasemeks. Õpilane võib olla eri õppeainetes erineval arengutasemel. Arengutasemetel taotletavad pädevused kirjeldavad kokkuvõtvalt õpilase arengut õpitulemuste omandamise kaudu. Õpitulemused esitatakse toimetulekuõppes kolme arengutaseme kaupa. Iga õpilasele koostatakse lähtuvalt tema arengutasemest õppeainete kaupa individuaalne õppekava.

Toimetulekuõppes taotletavad pädevused ning õppe ja kasvatuse rõhuasetused arengutasemete kaupa

Taotletavad pädevused I arengutasemel

Õpilane: 1) tajub ennast ja kaasinimesi ümbritsevas keskkonnas; suhtub positiivselt iseendasse ja tuttava inimese poolt algatatud kontakti; 2) kasutab meelde tuletamisel tuttavates situatsioonides õpitud käitumisviise ja järgib võimete kohaselt ühiselu reegleid kodus ning koolis; 3) orienteerub abiga lähiümbruses, tuleb suunamisel toime põhiliste eneseteeninduse toimingutega; 4) tegutseb ohuolukorras vastavalt täiskasvanu juhiste; 5) annab märku oma

põhivajadustest ja tervisega seotud probleemidest; 6) osaleb tervislikke eluviise järgivates koostegevustes, on kehaliselt aktiivne; 7) viibib meelsasti looduskeskkonnas; 8) võtab vastu ja otsib kontakti tuttava täiskasvanu ja kaaslasega; reageerib igapäevastele lühikorraldustele sobivalt, väljendab suunamisel oma põhivajadusi ja soove õpitud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil; 9) suudab igapäevaelus toime tulla ja olukordi mõista, toetudes esemetele või piltidele; 10) sooritab koostegevuses praktilisi matemaatilisi tegevusi igapäevaelus toime tulemiseks; 11) kasutab abiga tuttavaid infotehnoloogilisi vahendeid mängulises tegevuses; vajaduse korral kasutab suunamisel arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet; 12) osaleb suunatud mängus ja mängulises õpitegevuses; säilitab mängulises tegevuses lühiajaliselt suunatud tähelepanu; tegutseb mänguasja või õppevahendiga vastavalt selle funktsioonile.

Õppe ja kasvatus rõhuasetused toimetulekuõppe I arengutasemel

Õpetuse põhitaotlus on õppimiseks vajalike alusoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil: 1) erinevaid vahendeid kasutades kontakti astumine, kontaktis osalemine, kontakti kestuse pikendamine; 2) adekvaatne reageerimine situatsiooniga seotud lühikorraldustele; 3) lülitumine praktilisse tegevusse ja ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumine; 4) suunamisel oma välimuse ja õppevahendite korrashoidmine; 5) baaslausungite moodustamine ja/või alternatiivsete suhtlusvahendite situatiivne kasutamine.

Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel: mina kui osaleja praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus ning kontaktis ja koostegevuses täiskasvanuga.

Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on taju, mille baasil areneb objektide ja tegevusaktide äratundmine ning kaemuslik-praktiline mõtlemine. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tahtmatu tähelepanu väline suunamine.

Motoorika arendamine. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on mootorika areng. Arendatakse passiivsete liigutuste sooritamist, liigutuste sooritamist imiteerimise, näidise ja instruksiooni järgi, omandatud liigutusstereotüüpide rakendamist eneseteenindamisega seotud tegevustes. Kujundatakse oskusi koordineerida silma ja käe liigutusi, liigutuste rütmi ja tempo muutmist ning elementaarse vaimse tegevuse reguleerimist liigutuste abil.

Tajude arendamine. Tajude arendamisel õpetatakse suunatult märkama eri meeltega objekti tunnuseid; eristama esemeid taustast; laiendama tajuvälja; rühmitama objekti ja graafilisi kujutisi 1–2 tajutava tunnuse alusel; tajuma ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja ajasuhteid (samal ajal, enne, pärast).

Mälu arendamine. Arendatakse varem tajutud objektide ja tegevusaktide äratundmist; toimingu sooritamist eelnevalt tajutud näidise järgi; seoste tegevus-objekt-tunnus ja keeleüksus-alternatiiv vahendid kujundamist; töömälu mahu suurendamist (kuni 4 üksust); mälu kujutluste aktiveerimist verbaalsete ja mitteverbaalsete signaalide abil; objektide paigutuse taastamist varem tajutu põhjal.

Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilise mõtlemise arendamisel kujundatakse oskused täita erinevaid ülesandeid tajuväljas olevaid abivahendeid kasutades, rühmitada tajutavate tunnuste alusel ja muuta rühmade koostist.

Kõne arendamine. Omandatavad oskused on kontakti astumine, kontaktis osalemine, kontakti kestuse pikendamine; lühikorralduste kuulamine ja neile reageerimine tajutava situatsiooni toel/situatsioonist lähtuvalt; kõne baasiks olevate häälikute ja häälikukomplekside (häälikuterida, silbirida, kõnetakt, sõna) järele kordamine; situatsioonile vastavate sõnade ära tundmine ja kasutamine; alternatiivsete suhtlusvahendite kasutamine vajaduse korral.

Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Pedagoog verbaliseerib õpilaste tegevust. Lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuste eeloscuste kujundamine.

Väärtuskasvatuse seisukohalt hinnatakse tegevusakte põhimõttel õige-vale, õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega.

Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang. Kujundatakse tegevuse tahan-motiivi. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajaduste rahuldamisel abita toime tulema.

Taotletavad pädevused toimetulekuõppe II arengutasemel

Õpilane: 1) teadvustab ennast ja kaasinimesi, märkab inimeste vahelisi erinevusi; suhtub positiivselt iseendasse, oma lähedastesse ja kaaslastesse; 2) teab tuttavas olukorras oma õigusi ning kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib oma võimete kohaselt ühiselu reegleid kodus, koolis ja väljaspool kooli; 3) orienteerub tuttavas ümbruses, tuleb toime põhiliste eneseteeninduse toimingutega; 4) teadvustab enda abivajadust ja küsib suunamisel abi; 5) märkab suunamisel ohtlikku olukorda ja hoidub sellest õpitud viisil; 6) annab õpitud viisil märku tervisega seotud probleemidest; 7) mõistab suunamisel aktiivse liikumise ja tervisliku eluviisi vajalikkust; 8) käitub suunamisel keskkonnateadlikult ja hoiab loodust; 9) astub kontakti täiskasvanu ja kaaslasega; mõistab talle suunatud kohandatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid ning väljendab arusaadavalt oma põhivajadusi ja soove omandatud keeleliste ja/võialternatiivsete väljendusvahendite abil; 10) kasutab õpitud pildi- ja/või täissõnameetodil lugemise ja nende abil kirjutamise oskusi igapäevases elus toime tulemiseks; 11) kasutab suunamisel õpitud praktilisi matemaatilisi oskusi igapäevases elus toime tulemiseks; 12) kasutab suunamisel õppetegevusest tuttavaid infotehnoloogilisi vahendeid, kasutab vajaduse korral arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet; 13) osaleb mängu- ja õpitegevuses, säilitab õpiülesannete täitmise ajal suunatud tähelepanu; 14) tegutseb õppevahendi või tuttava tööriistaga vastavalt selle funktsioonile.

Õppe ja kasvatuses rõhuasetused toimetulekuõppe II arengutasemel

Õpetuse põhitaotlus on õpitud baasoskuste harjumuslik rakendamine. Arendamist vajab tegevusega kaasneva suhtlemise ja oma tegevuse elementaarse kommenteerimise oskus. Nende oskuste arendamiseks kasutatakse järgmisi võtteid: tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemuse sõnastamine.

Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel, suhtel mina-meie ja mina-õpilane.

Juhtivaks tunnetusprotsessiks on tajude, suureneb mälukujutluste osakaal vaimses ja praktilises tegevuses. Arendatakse kaemuslik-kujundilist mõtlemist lõimitult kujundiliste elementidega. Tunnetustegevuse arendamiseks on vajalik tähelepanu suunamine erivahenditega (sh visuaalsed orientiirid), tähelepanu kestuse pikendamine, motoorne aktiveerimine.

Motoorika arendamine. Omandatakse oskused sooritada erisuunalisi liigutusi; sooritada instruksiooni järgi liigutuste ahelat toetudes mälukujutlusele (vajaduse korral imiteerides). Viiakse läbi eri kehaosade mootorikat koordineerivaid tegevusi ja peenmootorikat arendavaid tegevusi. Liigutuste sooritamist verbaliseeritakse (täiskasvanud – õpilane). Sobimatud liigutusstereotüübid asendatakse.

Tajude arendamine. Tajude arendamisel kujundatakse oskusi: tunnuste ja osade märkamine ja võrdlemine; sama objekti või graafilise kujutise äratundmine eri asendis, taustal, eri meeltega; oluliste/tüüpiliste ja juhuslike tunnuste eristamine; terviku moodustamine osadest; osatoimingute järjestuse tajumine tegevusaktis; erisuunaliste ruumisuhete (sh vasakul/paremal) tajumine; ajasuhete (sündmuste järjestuse) tajumine.

Mälu arendamine. Mälu arendamisel kujundatakse oskust ära tunda tuttavate objektide graafilisi kujutisi ja toiminguid varieeruvates tingimustes; õpetatakse sooritama stereotüüpseid toiminguid tuttavates situatsioonides; aktiveeritakse kujutlused verbaalse-alternatiivse teabealusel; arendatakse töömälu mahtu (kuni 5 üksust); õpetatakse üksuste/sümbolite järjestust säilitama, kujutlused verbaliseeritakse suunatult.

Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilist mõtlemist arendatakse mõtlemisprotsessi kujundiliste elementide lõimimise teel. Arendatavad oskused on abivahendite otsimine ja kasutamine, ülesande täitmine variatiivsetes tingimustes; osadest terviku moodustamine; õpi-ülesannete täitmine praktiliselt ja materialiseeritult; variatiivne rühmitamine suunatult (varieeritakse objekte, objektide arvu, rühmitamisalust).

Kõne arendamine. Kõne arendamiseks laiendatakse õpilaste baassõnavara, harjutatakse situatiivset dialoogi ja viisakusväljendite kasutamist, 2–3 lausungi tähenduse seostamist. Õpitakse kohandatud lühitekstide tähenduse mõistmist (vajaduse korral kaasneb visuaalne näitlikustamine), mõnest lausungist koosneva teksti loomist (abiga).

Õppetöös rakendatakse valdavalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Õpilane hakkab oma tegevust elementaarselt kommenteerima, kasutades suunatult kas verbaalseid või alternatiivseid väljendusvahendeid. Õpitakse turvaliselt kasutama igapäevaseid digivahendeid. Kujundatakse elementaarseid lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskusi.

Väärtuskasvatuse eesmärkide saavutamiseks hindab õpilane tegevusakte põhimõttel õige-vale, meeldib-ei meeldi. Õpitegevust ja käitumist motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Vähendatakse negatiivsete hoiakute mõju. Kujundatakse tahan-motiivi kõrvale positiivse hinnangu abil peab-motiivi. Võimaldatakse valikuid.

Õpilane õpib tuttavas situatsioonis jõukohaste ülesannetega võimalikult iseseisvalt toime tulema, õpitud oskusi suunamisel varieeruvates olukordades kasutama ja suunatult varieeruvates olukordades toime tulema. Toimub lihtsate tööskuste õpe ja harjutamine.

Taotletavad pädevused toimetulekuõppe III arengutasemel

Õpilane: 1) teadvustab ennast ja kaasinimesi, on teadlik nende erisuste ja eri kultuuride võimalikkusest; 2) suhtub positiivselt iseendasse, oma lähedastesse, kaaslastesse ja kodumaasse; 3) teab oma õigusi ja kohustusi, oskab valida sobivat õpitud käitumisviisi ning järgib õpitud ühiselu reegleid erinevates kohtades ja olukordades; 4) orienteerub keskkonnas ja igapäevastes toimingutes, küsib vajaduse korral abi ja abistab teisi; 5) hoidub teadaolevatest ohtudest ja käitub õigesti ohuolukordades; 6) märkab terviseprobleeme ja otsib abi; 7) mõistab liikumise mõju tervisele, järgib võimetekohaselt tervislikke eluviise; 8) käitub keskkonnateadlikult ja hoiab loodust; 9) mõistab talle suunatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid ning väljendab arusaadavalt oma soove ja seisukohti omandatud keeleliste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil; 10) kasutab õpitud lugemis- ja kirjutamisoskusi igapäevaelus toimetulemiseks; 11) kasutab õpitud praktilisi matemaatilisi oskusi igapäevaelus toimetulemiseks; 12) suudab oma võimete kohaselt infotehnoloogilises keskkonnas toime tulla, kasutab infotehnoloogiavahendeid eesmärgipäraselt ja võimalikult ohutult; 13) kasutab vajaduse korral arengutasemele vastavat kommunikatsiooniseadet; 14) mõistab töö vajalikkust, suudab tööaja jooksul töödistsipliinile alluda, teeb jõukohast tööd, on valmis jätkuõppeks.

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused toimetulekuõppe III arengutasemel

Õpetuse põhitaotlus on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevaelu ja õpitud tegevustega. Rõhuasetus on mina-meie suhetel seoses kodukoha ja tegevustega.

Tunnetustegevuses kasvab märgatavalt mälu roll. Kujundatakse kaemuslik-kujundilist mõtlemist, mis võimaldab ette kujutada tuttavas situatsioonis toimuvaid tegevusi. Tähelepanu hoidmist soodustab harjumustele toetuv tegevus.

Motoorika arendamine. Omandatakse praktiliseks tööks vajalike liigutusi vastavalt tegevuse spetsiifikale. Toimub liigustusstereotüüpide kujundamine sõltuvalt tegevusest ja nende varieerimine sõltuvalt tegevuse tingimustest. Õpitakse liigutusi teadlikult järjestama vastavalt osatoimingute ahelale.

Tajude arendamine. Arendatakse aja ja ruumi analüütilist tajumist eri meeltega, tuttavate objektide ja sündmuste tajumist mitmele tunnusele ja mälule toetudes; stseenide ja lihtsate stsenaariumite analüütilist tajumist (jälgitav sündmus, pilt, pildiseeria, tekst) kogemustele toetudes.

Mälu arendamine. Mälu arendamisel kujundatakse oskused ülesandest lähtuvalt ära tunda ja meenutada tuttavate objektide graafilisi kujutisi; eristada kogemusi ja esitatud teavet. Areneb mälukujutluste konkretiseerimine ja uute seoste loomine täiendava teabe abil. Õppetöös toimub korduvate tegevusaktide varieerimine ning sooritatakse harjutusi juhuslike ja stereotüüpsete assotsiatsioonide pidurdamiseks. Omandatakse oskused säilitada lühikest ja arusaadavat instruksiooni mälus ja sellega arvestamist toimingut sooritades; kujutluste verbaliseerimine ja graafiline kujutamine.

Mõtlemise arendamine. Kaemuslik-praktilisele mõtlemisele lisandub osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine, mis võimaldab ülesannete täitmist kujutlustele toetudes. Valitakse või valmistatakse vajalikud abivahendid. Õpilane täidab õppeülesandeid, mis eeldavad tuginemist isiklikele kogemustele ja eri meeltega tajutavatele vahenditele (sh kõnele). Õpitakse objektide rühmitamist 2–3 üldistustasandil ja all rühmade moodustamist. Toimub elementaarsete põhjustagajärg seoste teadvustamine praktilises tegevuses.

Kõne arendamine. Kõne arendamiseks kujundatakse järgmisi oskusi: baas- ja vähe laiendatud lausungi mõistmine ja kasutamine suhtlemisel; suuliste ja kirjalike kohandatud lühitekstide mõistmine; oma tegevuse ja tajutud sündmuse sõnastamine lühitekstina, täiendava teabe lisamine küsimustele vastates, täiendava teabe vajadusest ja puudulikust mõistmisest teatamine; õpitud suhtlemisstrateegiade rakendamine, situatsioonile vastav rollisuhtlemine; kasutatavate väljendite mõningane varieerimine, ütluse tähenduse tuletamine situatsioonist lähtuvalt.

Õppetöös rakendatakse jätkuvalt üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi. Õpilasi suunatakse oma tegevust kommenteerima verbaalselt ja/või alternatiivsete vahenditega. Õppeprotsessis kasutatakse aktiivselt digivahendeid. Elementaarse lugemis-, kirjutamis-, arvutamise- ja mõõtmisoskuse kujundamine ja oskuste kasutamine tegevuses.

Väärtuskasvatuse eesmärkide saavutamiseks hinnatakse eri tegevusakte, kasutades hinnanguid õige-vale, meeldib-ei meeldi. Tegevusemotiivi ja eesmärgi seose teadvustamisel kasutatakse hinnanguid tahan/teen, peab/on vaja/teen, tahan/ei tohi/ei tee. Peab-motiivi kõrvale vaja-motiivi kujundamine toimub positiivse hinnangu abil lähtuvalt eesmärgist või tulemuse teadvustamisest.

Oluline on õpetada õpilast võimalikult iseseisvalt toime tulema. Kujundatakse lihtsa töö oskusi: 1) omandatud toimingute sooritamine osaliselt muutuvates tingimustes; 2) toimingu suunatud planeerimine, teabe otsimine sõltuvalt ülesandest (pilt, plaan, lühitekst); 3) töövahendite ja materjali sobivuse hindamine; 4) kujutluse loomine tulemustest – osatoimingute ning vahendite valik ja järjestamine; 5) suunatud enesekontroll: osatoimingute/operatsioonide järjestus ja tulemused, toimingu tulemus ja selle hindamine.

3. ÕPPE - JA KASVATUSTEGEVUSE SIHISEADE JA TAOTLETAVAD ÜLDPÄDEVUSED HOOLDUSÕPPES

Põhikooli sihiseade hooldusõppes

Õppe ja kasvatuse üldeesmärk on intellektipuudega õpilase isiksuse terviklik areng ja kujunemine Eesti kodanikuks, kes vastavalt oma eale ja võimetele osaleb ühiskonnaelus, tuleb võimalikult iseseisvalt toime eakohases igapäevaelus ja osaleb jõukohases töötegevuses. Hooldusõppe põhiülesanne on toetada erituge vajava õpilaste arengut, kujundada oskusi, vilumusi ja ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisharjumusi, mis on vajalikud igapäevaseks toimetulekuks erinevates inimrühmades ja kogukondades ning tööelus. Koolis luuakse õpilase arengut toetav keskkond, et saavutada õpilase isiksuse arengus parim võimalik ja sotsiaalselt tunnustatav tulemus.

Hooldusõppes taotletavad pädevused

Hooldusõppes õpivad õpilased oma võimete ulatuses:

- 1) tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tuttavas olukorras harjumuspäraselt käituma;
- 2) märku andma oma vajadustest ja väljendama jõukohasel viisil oma tundeid ümbritseva suhtes, eelistades positiivseid emotsioone;
- 3) sooritama tuttavas situatsioonis ja keskkonnas lihtsaid igapäevategevusi, osategevuste ahelaid (terviktegevusi);
- 4) sooritama praktilisi tegevusi koostöös täiskasvanuga, suhtuma positiivselt juhendaja või abistaja tegevusse (suunamine, füüsiline abi);
- 5) igapäevaselt tajuma ja väärtustama oma seotust tuttava rühmaga ning tegema jõukohasel viisil koostööd eakaaslastega;
- 6) osalema hinnangute andmisel ja oma igapäevaelu puudutavate otsustuste tegemisel ning sooritama valikuid vähevarieeruvates olukordades.

Õppe ja kasvatus e rõhuasetused ning taotletavad pädevused hooldusõppes eri arengutasemetel

Õppe ja kasvatus e rõhuasetused hooldusõppes I arengutasemel

Elementaarse kehatunnetuse kujundamine baasstimulatsiooni, füüsilise kontakti, erinevate asendite, koostegEVuses jäsemete liigutuste sooritamise ja rütmika kaudu. Õpilase liikumisele (roomamine, asendi muutmine) õhutamine.

Emotsionaalse kontakti loomine täiskasvanuga, positiivne reageerimine kontaktile, pilkkontakti lühiajaline hoidmine, reageerimine häälele, žestile, sõnale, puudutusele, tuttavale ühistegEVusele; positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest. Täiskasvanu on vahendajaks õpilase suhtlemisel esemelise maailmaga.

Lähiümbruses orienteerumine aistingute tasandil, töö erinevate meeltega, nendevahelise seose loomine (loob eelduse terviktaju kujunemiseks). Üksikute tunnuste suunatud märkamine.

Eneseväljenduse ja kontaktipüüdluse märkamine ning julgustamine. Õpilase häälightsustele ja tegevusele reageerimine ja vastamine.

Õpilase kaasamine eneseteenindusse. Õpilane aitab kaasa riietumisele ja hügieeniga seotud toimingutele. Söömis- ja toitmistoimingute (närimine, neelamine, õige asend) sooritamine (võimaluse korral eripedagoogi/logopeedi juhendite järgi)

Taotletavad pädevused hooldusõppes I arengutasemel

Õpilane: 1) reageerib positiivselt füüsilisele kontaktile ja liikumisele; 2) reageerib positiivselt tuttava täiskasvanu kontaktipüüdlusele; 3) suhtleb esemelise maailmaga täiskasvanu vahendusel; 4) tunneb rõõmu tuttavatest tegevustest; 5) reageerib erinevatele aistingutele, on välja kujunenud eelistus/vastumeelsus mõne aistingu suhtes; 6) nõustub hügieeni-, riietumis- ja söömistoimingutega; 7) suudab osaleda kooli ühisüritustel (aktus, kontsert).

Õppe ja kasvatus e rõhuasetused hooldusõppes II arengutasemel

Enda keha ja liigutuste tunnetamine (kehaosadele osutamine, esmane matkimine), jõukohaste liikumisviiside harjutamine, abivahendi kasutamise õppimine (käimisraam, ratastool), esemeline tegevus (haaramine, võtmine, andmine, asetamine, kopsimine).

Positiivsete emotsioonide ja käitumisviiside toetamine ja negatiivsete pärssimine (soovide rahuldamise lühiajaline edasilükkamine); tähelepanu hoidmine ühisel tegevusel, tähelepanu jagamine suhtluspartneri ja objekti vahel. Eakaaslaste märkamine, aktsepteerimine ja ühisel tegevuses osalemine.

Objekti tunnuste suunatud tajumine eri meeltega (inimesed, esemed, õppevahendid, ruumid). Tuttavate objektide äratundmine, kogemuspõhiste seoste tekkimine. Tegevuste osaoskuste harjutamine, tegevusvahendi (lusikas, käterätik) kasutama õppimine.

Aktiivsele suhtlemisele suunamine: kontakti soovi väljendamine (puudutamine, häälightsus), oma vajadustest teatamine, juhendajale vastamine (osutamine). Adekvaatne reageerimine juhendaja intonatsioonile, signaalsõnale, žesti või alternatiivse suhtlusvahendiga toetatud lihtsale

korraldusele tuttavas situatsioonis. Riietumise, söömise ja hügieenitoimingute harjutamine osatoimingute kaupa.

Taotletavad pädevused hooldusõppes II arengutasemel

Õpilane: 1) kasutab koostegevuses erinevaid tegevusvahendeid; 2) orienteerub ja liigub koolikeskkonnas suunamisel iseseisvalt või abivahendiga; 3) tunneb end hästi kooli päeva- ja nädalarütmis; 4) sooritab iseseisvalt mõnda igapäevaoskuste osatoimingut; 5) väljendab ennast füüsilise kontakti võtmisega, lalinsõnadega, esemetega.

Õppe ja kasvatus e rõhuasetused hooldusõppes III arengutasemel

Liigutusmuu trite mitmekesistamine, käelise tegevuse koordineerimise täpsustamine, liigutuste matkimise harjutamine.

Tähelepanu ja töövõime ajaline pikendamine, ohusituatsioonide märkamine ja tuttavas situatsioonis vältimine. Sotsiaalselt sobivate käitumisviiside valimine ühistegevuses, elementaarse mängu oskuse kujundamine.

Sihipärane esemeline tegevus (rühmitamine, sobitamine), harjumustele toetuvate tegevusahelate sooritamine koostegevuses või iseseisvalt.

Elementaarse suhtlemisoskuse kujundamine (igapäevastele repliikidele vastamine, soovide väljendamine) verbaalselt või alternatiivseid vahendeid kasutades.

Oma võimetest lähtuvalt võimalikult iseseisev riie tumine, söömine ja hügieenitoimingute sooritamine, osatoimingute ühendamine tegevusahelaks.

Taotletavad pädevused hooldusõppes III arengutasemel

Õpilane: 1) oskab kasutada tuttavaid esemeid sihipäraseks tegevuseks; 2) oskab kasutada õpitud alternatiivseid suhtlemisvahendeid; 3) astub mõnel kooli ühisüritustel üles võimete kohase etteastega koos kaaslastega; 4) oskab vältida igapäevaseid ohtlikke olukordi; 5) sooritab igapäevategevuste etappe võimalikult iseseisvalt või vähese abiga.

4. ÕPPE JA KASVATUSE ÜLDINE KORRALDUS

Õppeaasta ja õppeperiood

Õppeaasta algab 1.septembril ja lõpeb 31.augustil järgmisel aastal. Õppeperioodi pikkus on 175 õppepäeva. Õppeaeg jaguneb viieks perioodiks, õppeaasta jooksul on viis koolivaheaega. Koolivaheajad kehtestab haridus- ja teadusminister määrusega igaks õppeaastaks.

TUNNIJAOTUSPLAANID

Toimetuleku tunnijaotusplaan

Õppeained	Õppetundide arv nädalas												
	Klassid	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	Lõ
Elu- ja toimetulekuõpe		4	5	5	5	7	7	7	7	7	7	7	
Eesti keel		4	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
Matemaatika		2	3	4	4	5	5	5	5	5	5	5	
Kunst ja käeline tegevus		5	5	5	5	5	2	2	2	2	2	2	
Muusikaõpetus		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Tööõpe							5	5	5	5	5	5	
Kehaline kasvatus		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Rütmika		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Valikõppeained									2	2	2	2	32
Nädalakoormus		20	23	25	25	28	30	30	32	32	32	32	32

Tööõppe ja valikainete sisu valitakse vastavalt kooli võimalustele ja lastevanemate ning õpilaste soovidele. Tööõpe võib sisaldada tööpraktikat. Tööõppe ja valikainete ainekavad on esitatud kooli õppekava lisades.

Valikaineteks on põhikooli osas **arvutiõpetus**. Lisaõppes (Lõ) on **valikaineteks** kõik õpetatavad üldõppe - ja praktikaained.

Tööõpe koolis on jaotatud kaheks põhisuunaks järgmiselt:

Tööõppe jaotus	Õppetundide arv nädalas												
	Klassid	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10	11	Lõ
Puidutöö (poisid)/										4	4	4	

käsitöö (tüdrukud)												
Kodundus						5	5	7	3	3	3	
Nädalakoormus						5	5	7	7	7	7	

Toimetulekuõppel olevatele õpilastele võib kohaldada tunnijaotusplaani erinevat tunnijaotusplaani, välja arvatud tööõppe puhul. Tunnijaotusplaani kohaldamisel võib õppeaineid liita ja ümber kujundada.

Hooldusõppe tunnijaotusplaani

Tegevusvaldkonnad Klassid	Tegevusvaldkonna tundide arv nädalas klassides 1. – 9. klass, Lõ		
	I arengutase	II arengutase	III arengutase
Arengutasemed			
Motoorsed oskused	4	4	4
Sotsiaalsed oskused	4	4	4
Kommunikatiivsed oskused	4	4	4
Kognitiivsed oskused	4	4	4
Igapäevaoskused	4	4	4
Nädalakoormus	20	20	20

Hooldusõppes lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja õppekava tegevusvaldkondadest kolmel arengutasemel. Kogu õpe võib toimuda vastavalt õpilase võimetele üleminekuga ühelt arengutasemelt teisele või ainult ühe arengutaseme piires.

Õppe- kasvatuse korralduse alused toimetulekuõppes

Õppe ja kasvatuse korraldus määratakse kooli õppekavas. Õppetegevus toimub kolmel arengutasemel. Õpilase arengutase võib eri õppeainetes olla erinev. Õpilase arengutase eri õppeainetes määratakse pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemuste alusel. Hindamisel ja otsuse koostamisel õpilase arengutaseme kohta eri õppeainetes osalevad kõik õpilasega tegelevad spetsialistid. Õpilane jõuab järgmisele arengutasemele vastavalt individuaalsele arengutempole.

Toimetulekuõppel olev õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi. Samas klassis õppivad õpilased võivad olla erinevatel arengutasemetel. Toimetulekuõpet lõpetav õpilane võib eri õppeainetes olla erineval arengutasemel.

Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 koostatakse igale toimetulekuõppel õppivale õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest. Toimetulekuõppel õpilastele koostatakse igal õppeaastal individuaalne õppekava (IÕK) üheks õppeaastaks. Selle koostamisel arvestatakse õpilase arengutasemeid, eeldatavaid õpitulemusi eri õppeainetes ning vajaduse korral õpilase erisusi.

Individuaalses õppekavas tuuakse esile: 1) üldised andmed õpilase kohta, sh vältimatu terviseinfo; 2) õppe läbiviimise eritingimused; 3) oodatavad õpitulemused õppeainete kaupa; 4) kooli poolt õpilasele rakendatavad tugimeetmed; 5) hinnang õpitulemustele; 6) IÕK koostamise ja rakendamisega seotud isikud.

Õppe- ja kasvatustegevuse ajakasutus määratakse kooli õppekavas, arvestades põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud nõudeid õppeaasta pikkusele, õpilaste nädalakoormuse piiranguid ning tunnijaotusplaani.

Õppe ja kasvatuse põhivorm on õppetund, milles lõimitakse erinevate õppeainete teemasid omavahel. Traditsioonilisi ainetunde ei korraldata. Keskendutakse ainekavades näidatud tegevustele ja teemadele, õpetamine toimub üldõpetuse põhimõtetel. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli õppekäigu või ekskursioonina.

Õppetegevus toimub üldjuhul klassides, kus arvestatakse iga õpilase arengutaset ja tagatud on individuaalne lähenemine. Õppetööd viib klassis läbi õpetaja, vajaduse korral koos lisa õpetaja või tegevusjuhendajaga.

Toimetulekuõppel õpilasele võib kooli õppekavaga ja/või individuaalse õppekavaga sätestada nominaalseks õppeajaks põhikoolis 11 õppeaastat. 10. ja 11. õppeaastal koostatakse õpilasele kohustuslike ja valikainete kohta individuaalne õppekava kuni 32 nädalatunni ulatuses. Kooli põhjendatud otsus õppeaja pikendamise keeldumise kohta vormistatakse kirjalikult ja toimetatakse õpilase vanemale või eestkostjale kätte posti teel või antakse kätte allkirja vastu hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal.

Õppeained jagunevad kohustuslikeks ja valikõppeaineteks. Valikõppeainetele ja valitud tööõppe suuna ainekavad on lisas ja tööõppe ja valikainete sisu on valitud vastavalt kooli võimalustele kaasates lastevanemaid ja õpilasi.

Toimetulekuõppel õpilastele võib kohaldada tunnijaotusplaani erinevat tunnijaotusplaani. Erineva tunnijaotusplaani kohaldamisel võib õppeaineid liita ja ümber kujundada. Toimetulekuõppel õpilasele, kes õpib klassis, kus õpe toimub põhikooli riikliku õppekava järgi, kehtestatakse erisused tunnijaotusplaanis individuaalse õppekavaga. Toimetulekuõppel õpilaste klassi tunnijaotusplaanis rakendatakse erisusi kooli hoolekogu nõusolekul ja need kehtestatakse kooli õppekavas.

Õppe- ja kasvatuse korralduse alused hooldusõppes

Õppe ja kasvatuse korraldus määratakse kooli õppekavas. Õppetöö, mis hõlmab omavahel lõimitud tegevusvaldkondi ja toimub tervikõppe põhimõttel.

Hooldusõppes lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja koostatakse talle individuaalne õppekava, mis arvestab tema arengutaset eri tegevusvaldkondades ning vajaduse korral erisusi õpilase õppekeeles. Hooldusõppekavale suunatud õpilane võib olla eri tegevusvaldkondades erineval arengutasemel (I, II või III tasemel).

Õpilane liigub igal õppeaastal järgmisesse klassi, kuid õppesisu ja taotletavad pädevused valitakse vastavalt õpilase individuaalsele arengutasemele. Kogu õpe võib toimuda üleminekuga ühelt arengutasemelt teisele või ainult ühe arengutaseme piires.

Õppe- ja kasvatustegevus toimub üldjuhul õpperühmades, kus arvestatakse iga õpilase arengutaset ja individuaalsust. Õppetööd viivad läbi õpetaja (eripedagoog) ning abi- ja tugipersonal (tegevusjuhendaja). Õppe- ja kasvatustegevus võib toimuda koolis või väljaspool kooli. Hooldusõppes on nädalakoormus kõigil kolmel arengutasemel maksimaalselt 20 tundi.

Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 koostatakse igale hooldusõppel õpilasele individuaalse arengujälgimise kaart (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel (IÕK) lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.

Individuaalses õppekavas tuuakse esile: 1) üldised andmed õpilase kohta, sh vältimatu terviseinfo; 2) õppe läbiviimise eritingimused, sh spetsiifiliste õppemeetodite ja -vahendite kasutamine; 3) oodatavad õpitulemused tegevusvaldkondade kaupa; 4) kooli poolt õpilasele rakendatavad tugimeetmed; 5) hinnang õpitulemustele; 6) IÕK koostamise ja rakendamisega seotud isikud.

Hooldusõppel õpilasele võib kooli õppekavaga ja/või individuaalse õppekavaga sätestada nominaalseks õppeajaks põhikoolis 11 õppeaastat. 10. ja 11. õppeaastal koostatakse õpilasele individuaalne õppekava kuni 20 nädalatunni ulatuses. Kooli põhjendatud otsus õppeaja pikendamisest keeldumise kohta vormistatakse kirjalikult ja toimetatakse õpilase vanemale või eestkostjale kätte posti teel või antakse kätte allkirja vastu hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal.

5. HINDAMINE

Toimetulekuõppes korraldatakse õppetöö ning õpikeskkond lähtudes iga õppija võimetest ja individuaalsetest iseärasustest. Õpitulemuste hindamine võimaldab motiveerida õpilast õppetöös osalema ja annab temaga tegelevatele täiskasvanutele infot õpilase arengutaseme kohta.

Õpitulemuste hindamine toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega. Hindamisel kohaldatakse põhikooli riiklikus õppekavas hindamise kohta sätestatud.

Toimetulekuõppel õpilaste hindamisel kohaldatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud eesmärgid, seades hindamisele järgmised eesmärgid: 1) toetada õpilase võimetekohast arengut; 2) motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma töötulemuse vastavust näidisele või etalonile; 3) suunata õpilasel võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist; 4) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel; 5) anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengu dünaamika kohta.

Õpilasele antakse suuliselt konkreetne kirjeldav positiivne hinnang jõukohases tegevuses võimetekohase osalemise ja töö tulemuse kohta. Kirjeldav hindamine annab tagasisidet õpilasega tegelevatele täiskasvanutele tema arengudünaamika kohta.

Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“ (TT), „tuleb toime abiga“ (TA) ja „ei tule toime“ (ET). Hinnangut „tuleb toime“ võib täpsustada hinnanguga „tuleb hästi toime“. Hinnangut „tuleb toime abiga“ täpsustatakse alati sõnalise kirjeldusega selle kohta, millega õpilane toime tuleb, kas „tuleb toime sõnalise abiga“, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi“, „tuleb toime koostegevuses“, „tuleb toime füüsilise abiga“ või muul viisil. Hinnang „ei tule toime“ viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

Õpetaja teeb õpilase arengu kohta märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.

Iga õppeperioodi lõpus lisatakse kokkuvõtivatele hinnangutele sõnaline tagasiside. Õppeaasta lõpus antavale kokkuvõtvale hinnangule lisandub kirjalik individuaalse õppekava põhjal koostatud saavutatud õpitulemusi kirjeldav tagasiside.

Hooldusõppes sõltub õppimise potentsiaalne edukus õpilase individuaalsest võimekusest, reaalne edukus aga tema individuaalseid iseärasusi arvestavast ja õppimist toetavast keskkonnast. Õpilane vajab oma võimetekohase pingutuse eest talle mõistetavat, õiglast ja positiivset tagasisidet.

Hindamise põhimõtted: 1) toimingu sooritamise kaasaegsuse või sellele vahetult järgneb emotsionaalne hinnang, et tagasisidestada sooritust, motiveerida õpilast tegevuses osalema ja jõukohaseid ülesandeid täitma; 2) õpilase arengudünaamika kohta antakse suuline või kirjalik hinnang õpilasega tegutsevatele spetsialistidele ja lapsevanemale (ametlikule esindajale).

Hinnangu andmisel õpilase tegevustele ja õpitulemustele lähtutakse tema individuaalses õppekavas määratletud eesmärkidest. Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime“, „tuleb toime abiga“ ja „ei tule toime“. Vajaduse korral kirjeldatakse õpilase reaktsioone ja tegevusi. Hinnangut „tuleb toime“ võib vajaduse korral täpsustada. Hinnangut „tuleb toime abiga“ võib täpsustada hinnangutega „tuleb toime sõnalise abiga“, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi“, „tuleb toime koostegevuses“, „tuleb toime füüsilise abiga“ või muul viisil. Hinnang „ei tule toime“ viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel. Õpetajad teevad koostöös tugispetsialistidega lapse arengu kohta

märkmeid (IÕK, IAJK). Vajaduse korral korrigeeritakse IÕK-s püstitatud ülesandeid õppeaasta jooksul.

Hindamise põhimõtted

Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid, hindamisvahendeid ja -viise. Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa.

Hindamise eesmärkideks on:

- toetada õpilase arengut;
- innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- anda tagasisidet õpilase arengu kohta;
- suunata õpetaja tegevust õpilase individuaalse arengu toetamisel.

Kujundav hindamine

Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilaste teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist. Kujundav hindamine keskendub õpilase innustamisele õppimises ja eelkõige õpilase arengule.

Kujundavat hindamist teostavad kõik õppe- ja kasvatustööga tegelevad töötajad, kes kogu õppepäeva vältel annavad õpilasele tagasisidet toetamaks õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist.

Hindamise alused

Toimetulekuõppe ja hooldusõppe õpilaste hindamine on sätestatud Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lisade 2 ja 3 järgi.

Hindamine **toimetulekuõppes** toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega.

Õpitulemuste hindamine:

- annab teavet individuaalse õppekava (IÕK) täitmisest ja on aluseks õpetaja tegevusele õppimise ja arengu toetamisel;
- motiveerib õpilast sihikindlamalt õppima;

- suunab õpilase enesehinnangu kujunemist ja on abiks sotsialiseerumise protsessil.

Õpilase käitumist ja hoolsust hinnatakse ainult toimetulekuõppes ja seda eesmärgil, et see motiveerib ja suunab õpilast:

- järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme;
- täitma kooli kodukorranõudeid;
- täitma õpiülesandeid;
- täitma koolikohustust.

Hindamine **hooldusõppes** toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õppimise potentsiaalne edukus sõltub siin õpilase puude sügavusest ja õppimise reaalse edukus on seotud individuaalsust arvestava õppekeskkonnaga. Õpilasel peab olema võimalus saada kohe konkreetne positiivne hinnang oma tegevuses osalemise kohta.

Pädevuste saavutatud taset hooldusõppes hinnatakse kahel viisil:

- kohene emotsionaalne hinnang motiveerib õpilast osalema tegevuses ja täitma jõukohaseid lihtsaid ülesandeid;
- kirjalikud ja suulised hinnangud annavad teavet individuaalse õppekava (IÕK) täitmisest ja on aluseks õpetaja tegevuste planeerimisel õpilase arengu toetamiseks.

Kirjalikud kokkuvõtvad hinnangud

Õpitulemuste, pädevuste ja arengu hindamise aluseks võetakse õpilaste suulised ja kirjalikud vastused, praktilised tööd ning tegevused, arvestades seejuures õpilase teadmiste ja oskuste vastavust õppekavas esitatud nõuetele ning IÕK püstitatud eesmärkidele.

Õpilast hinnatakse klassipäevikus/tunnistusel kokkuvõtvate sõnaliste hinnangutega:

- „tuleb toime” (lühend TT)
- „tuleb toime abiga” (lühend TA)
- „ei tule toime“ (ET)

TT – õpilane tuleb toime iseseisvalt temale antud ülesannetega/tegevustega. Hinnangut „tuleb toime“ võib vajaduse korral täpsustada;

TA – õpilane tuleb toime ülesannetega/tegevustega abistamisega täiskasvanu poolt. Hinnangut „tuleb toime abiga“ täpsustatakse alati hinnanguga „tuleb toime sõnalise abiga“, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi“, „tuleb toime koostegevuses“, „tuleb toime füüsilise abiga“ või muul viisil.

ET- Hinnang „ei tule toime“ (ET) viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel;

Kui õpilase arengut perioodi/aasta lõpul ei saa hinnata konkreetse kokkuvõtva hinnanguga, siis viitab see sellele, et on vaja muuta/korrigeerida õpilase individuaalset õppekava IÕK.

Õpilane võib jääda mingil perioodil kokkuvõtva hinnanguta, kui ta puudub õppetööst terve selle perioodi tervislikel põhjustel.

Õpilase käitumist ja hoolsust õppeaasta vältel kirjeldatakse õppeaasta lõpul õpilase hinnangulehel.

Hindamise korraldus

Õpilase õpitulemusi, pädevusi ja arengut hindavad klassiõpetajad ja aineõpetajad. Käitumist ja hoolsust hindab klassiõpetaja koostöös aineõpetajate, tugispetsialistide, tegevusjuhendajatega. Õppeprotsessi käigus annab õpetaja õpilasele kujundava hindamise eesmärgil suulisi ja kirjalikke hinnanguid.

Klassiõpetaja teeb õpilase individuaalse hindamise eesmärgil õpilase arengu kohta vähemalt üks kord nädalas märkmeid. Aineõpetajad ja teised õpilasega tegelevad spetsialistid teevad märkmeid õpilase kohta üks kord õppeperioodi jooksul. Kõik märkmed kantakse õpilase IAJK.

Kõikide õpilasega õppe- ja kasvatustöös tegelevate töötajate poolt koostatakse õppeaasta lõpuks õpilase hinnanguleht. Selles kirjeldatakse õpilase arengut, õpioskuste ja pädevuste kujunemist, õppeprotsessis osalemist ja õpitulemusi, tuuakse esile õpilase edusammud ning juhitakse tähelepanu arendamist vajavatele oskustele ja teadmistele.

Kõikide hinnangutega seotud tegevuste põhieesmärgiks on õpilase võimetekohane arendamine. Kui õpilane ei tule toime IÕK-s püstitatud eesmärkidega, siis korrigeeritakse hinnangute, vaatluste ja märkmete põhjal õpilase IÕK-d kõigi osapoolte osavõtul.

Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava alusel hinnatakse toimetulekuõppel ja hooldusõppel õppivate õpilaste õppetulemusi kirjalike kokkuvõtivate hinnangutega, mis kantakse e-päevikusse (Stuudium) klassitunnistusele.

Toimetulekuõppe õpilasi hinnatakse kokkuvõtvalt iga perioodi lõpul. Hooldusõppe õpilasi hinnatakse kokkuvõtvalt 2. ja 5. perioodi lõpul. Õppeaine või tegevusvaldkonna aasta hinnang moodustub perioodide hinnangutest.

Teavitamine ja nõustamine

Lapsevanemal on õigus saada koolist oma lapse kohta igasugust teavet. Seda saab keelata vaid mõjuva põhjuse olemasolul või juhul, kui seda on seadustega teisiti sätestatud.

Kooli kodulehel on lapsevanemale kättesaadav järgmine vajalik info:

- õpilaste vastuvõtu kord (pealkiri Kool);
- dokumendid – kooli põhimäärus, arengukava, õppekava, kodukord (pealkiri Kool),
- õppetöö – tunnijaotusplaanid ja ajakava (pealkiri Kool);
- õppekavavälised teenused ja tugiteenused (pealkiri Vanemale).

Infot õppeperioodil käsitletavatest teemadest, klassi ja kooli üritustest saab lapsevanem klassiõpetajalt iga õppeperioodi algul ja jooksvalt õppetöö vältel.

Lapsevanem saab vajadusel ja eelneval kokkuleppel nõustamist õpilase arengu, toimetuleku ja õpetamise toetamiseks klassiõpetajalt/aineõpetajalt.

Hindamis põhimõtteid tutvustab klassiõpetaja õppeaasta alguses õpilastele ja lapsevanematele või eestkostjatele (edaspidi lapsevanem).

Lapsevanemal on õigus saada teavet õpilase hindamise ja hindamise korra kohta klassiõpetajalt.

Tagasisidet õpilase arengust, õpitulemustest, käitumisest ja hoolsusest antakse lapsevanemale õppeperioodi vältel suuliselt või kirjalikult (e-kiri, õpilase õpilaspäevik, telefon jms).

Õpilase õpitulemused antakse lapsevanemale teada perioodi/aasta lõpus klassitunnistusel. Õpilase käitumist ja hoolsust kirjeldav õppeaasta kokkuvõttev hinnang antakse vanemale teada aasta lõpus hinnangulehel.

6. ÕPPEKESKKOND JA ÕPPEKORRALDUS

Õppekeskkond

Õppekeskkond on õpilasi ümbritsev vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslus, mis toetab iga õpilase individuaalset arengut.

Õppekeskkond kannab põhihariduse alusväärtusi, oma kooli vaimsust ja arendab paikkonna ning koolipere traditsioone.

Õpet võib korraldada ka väljaspool kooli ruume (kooliõues, looduses, muuseumides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes, asutustes, Pärnu linn kui õpikeskus (PÕK projekt) raames ja virtuaalses keskkonnas.

Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel osaleb kogu koolipere:

- luuakse vastastikusel lugupidamisel põhinevad ja kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ja kõigi õpetamise ja kasvatamisega seotud töötajate vahel;
- koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta ja õiglaselt;
- märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ning õpiedu;
- välditakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
- luuakse õpilastele võimalusi näidata initsiatiivi ning tegutseda nii üksi kui ka koos kaaslastega;
- ollakse avatud vabale aramusvahetusele ja kriitikale;
- jagatakse asjakohaselt ja selgelt otsustusõigus ja vastutus;
- luuakse õhkkond, mida iseloomustab abivalmidus ja üksteise toetamine ning mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel;
- korraldatakse koolielu, kus austatakse inimõigusi ja demokraatiat ning toetatakse häid ideid ja positiivseid uuendusi;
- korraldatakse koolielu lähtudes rahvusliku, rassilise, soolise, võrdse kohtlemise ja soolise võrdõiguslikkuse põhimõtetest.

Füüsilise keskkonna kujundamisel kool:

- jälgib kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustuse, kujunduse ja õppe otstarbelisusele vastavust, nende turvalisust ning vastavust tervisekaitse- ja ohutusnõuetele;
- võimaldab õppe korraldamisel kasutada raamatukogu, internetiühendusega arvutit, esitlustehnikat ja nutiseadmeid;
- võimaldab eakohasele ja individuaalsele eripärale kohandatava õppevara kättesaadavuse paber kandjal; samuti võimaldab kaasaegsel info- ja kommunikatsiooni tehnoloogial põhinevate õppematerjalide ning -vahendite kättesaadavuse;
- loob kehalise kasvatus ja tervislike eluviiside edendamise võimalused nii koolitundides kui ka tunniväliselt.

Õppekorraldus

Õppekorralduse põhimõtted

Põhikool korraldab õppe, mis kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist. Õppekoormus peab vastama õpilase jõuvarudele.

Õppetegevuse korraldus arvestab seadusega määratud õpilaste arvu klassis ja professionaalsete pedagoogide olemasolu.

Õppe ja kasvatus ajakasutus (sealhulgas projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks vajalik aeg) arvestab Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud nõudeid õppeaasta pikkusele, õpilase suurima nädalakoormuse piiranguid ning tunnijaotusplaani.

Läbivad teemad

Põhikooli riikliku õppekava järgi on läbivad teemad üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel.

Läbivate teemade õpe realiseerub:

- **õppekeskkonna korralduses** – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õppekeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmärgi;

- **aineõppes** – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineteüleseid, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte. Õppeainete roll läbiva teema õppes on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev, olenevalt sellest, kui tihe on ainevaldkonna seos läbiva teemaga;
- **valikainete valikul** – valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;
- **klassivälises tegevuses** – korraldades võimaluse korral koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassivälist õppetegevust ja huviringide tegevust; võimalusel osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.

Õpetuses ja kasvatuses käsitletavad läbivad teemad on:

- Liikluskasvatus (ohutu liiklemise reeglid ja ohutu liiklemine tänaval, viisakas ja teisi arvestav käitumine ühiskondlikus transpordis).
- Keskkond (loodus ja selle korrashoid, ümbritsev keskkond kodu ja kool ning selle korrashoid).
- Taaskasutus ja säästev eluviis (teooria ja praktika).
- Käitumine ja toimetulek avalikus ruumis ning teabekeskkonnas (visuaalne meedia, käitumise õppimine ja analüüs, praktiline tegevus ja õpe väljaspool kooli, ohutus ja turvalisus igapäevaelus ja internetikeskkonnas).
- Eestimaa pärimuskultuur ja selle hoidmine (sõnaline ja esemeline rahvakultuur, rahvakommete tundmaõppimine, tähtpäevade tähistamine, õppekäigud muuseumidesse jms, käeline tegevus).
- Tervislike eluviiside tutvustamine, kujundamine ja väärtustamine.

Koduõpe ja lisaõpe.

Vastavalt Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 23 ja Haridus- ja teadusministri määrusele „Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord“ rakendatakse **koduõpet** tervislikel põhjustel õpilasele, kellel on raske funktsioonihäire, haigus või puue või kelle tervislik seisund võib selle põhjustada ning kelle õppetöö läbiviimiseks erivajadustest tulenevalt puuduvad koolis võimalused ja tingimused. Koduõpet rakendab kool vanema taotlusel ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel.

Tervislikel põhjustel **koduõppel** õppivale õpilasele koostab kool koostöös õpilase vanemaga õpilase võimeid ja erivajadusi arvestava individuaalse õppekava, lähtudes raviarsti või eriarsti ja koolivälise nõustamismeeskonna soovitud ning temale kohaldatavas riiklikus õppekavas sätestatud kohustuslikest ainetest. **Koduõppel** õppival õpilasel on Stuudiumis oma päevik. Õpilase hindamine toimub kooli õppekavas esitatud hindamise korra ja õpilasele koostatud individuaalse õppekava (IÕK) järgi. Õpilasi hinnatakse õppekavas määratud hindamiskorra ning individuaalse õppekava (IÕK) alusel.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 50 kohaselt saab lapsevanema soovil võtta **lisaõppesse** õpilasi, kes on sama aasta põhikooli lõpetanud, kuid pole valmis jätkama õpinguid või tööturule siirduma. Lisaõppe kestus on üks aasta. Iga õpilase jaoks koostatakse üleminekuplaan ehk individuaalne õppekava, kus määratakse kindlaks õppe sisu ja kava. Seejuures võetakse arvesse õpilase teadmisi ja oskusi, lapsevanema soove ning kooli võimalusi. Lisaõppes osalejatele võimaldatakse juhendatud õpet 1050 õppetunni ulatuses. Juhendatud õpe sisaldab üldhariduslikku õpet ning sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste arendamist. Põhikooli lõpetanud toimetuleku- ja hooldusõppe õpilastele võib kooli pidaja otsusel pakkuda lisaõpet ühe õppeaasta vältel, järgides põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 50 nõudeid.

Õpilasele võimaldatud **lisaõppe** aega nimetatakse ja tähistatakse koolis järgmiselt:

- lisaõppe aasta, lühend Lõ.

Lisaõppe hindamine toimub kooli õppekavas esitatud hindamise korra järgi. Vastavalt Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele § 49 lõige 2 võimaldab kool tõhustatud toe ja eritoe rakendamise haridusliku erivajadusega õpilasele, osaajaga õpet individuaalselt või rühmas või pidevat individuaalset tuge klassis või õpet eriklassis.

Toimetuleku- ja hooldusõppe õpilastele võib kooli ja/või individuaalse õppekavaga sätestada nominaalseks õppeajaks põhikoolis 11 õppeaastat.

Individuaalne õppekava (IÕK), hinnanguleht ja õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart (ÕIAJK).

Vastavalt Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele § 18 lõige 2, Põhikooli riiklik õppekava § 17 lõige 9 ja Põhikooli lihtsustatud riiklikule õppekavale § 5 koostatakse kõigile toimetulekuõppe

ja hooldusõppe **õpilastele** igaks aastaks individuaalne õppekava **IÕK**, milles keskendutakse ainekavades märgitud tegevustele ja teemadele.

Individuaalses õppekavas esitatakse:

- üldised andmed õpilase kohta
- õpilase pedagoogilis-psühholoogiline kirjeldus ja õpilase tervisliku seisundi kirjeldus;
- erisused õppesisus ja õpitulemustes;
- õpilasele rakendatavad meetmed või õppe läbiviimise eritingimused, sealhulgas õppevara;
- õpitulemuste ja arengu hindamise kord, hindamisviisid ja vahendid, õpilase arengule tagasiside andmise viisid ja vahendid;
- individuaalse õppekava rakendamise aeg;
- individuaalse õppekava koostamise ja täitmisega seotud isikud ning nende kohustused.

Individuaalne õppekava koostatakse esimese õppeperioodi lõpuks.

Individuaalse õppekava IÕK koostamisel võetakse aluseks **õpilase hinnanguleht**, mis esitatakse kirjalikult iga õppeaasta lõpus kevadel ning sisaldab õpilase arengutasemeid läbitud õppeainetes toimetulekuõppes ja tegevusvaldkondades hooldusõppes.

Lähtudes põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikest 7 koostatakse igale toimetulekuõppel õpilasele **individuaalse arengu jälgimise kaart** (IAJK). Individuaalse õppekava koostamisel lähtutakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil olevast teabest.

Koduõppe tunnijaotusplaan

Tervislikel põhjustel koduõppel õppivale õpilasele viiakse kooli poolt läbi juhendatud õpet vähemalt **kaheksa** õppetunni ulatuses nädalas. Õppetöö põhivormiks on individuaaltunnid. Õpet viiakse läbi tunnijaotusplaani alusel, mis koostatakse riiklikus õppekavas sätestatud kohustuslikest õppeainetest.

Koduõppe tunnijaotusplaani üks variant:

Õppeained	Õppetundide arv nädalas										
Klassid	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10	11

Elu- ja toimetulekuõpe	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Eesti keel	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Matemaatika	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kunst ja käeline tegevus	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tööõpe/käsitöö			1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nädalakoormus	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8

Õpilase võimeid, individuaalsust ja tervist arvestades võib õpilasele rakendada käesolevast tunnijaotusplaanist erinevat plaani, mis koostatakse koostöös kooli ja lapsevanemaga enne õppeaasta algust.

7. TEGEVUSED ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMISEKS JA ÕPPEKESKKONNA MITMEKESISTAMISEKS

Vastavalt Põhikooli riiklikule õppekavale § 4 viivad õppe- ja kasvatustööga tegelevad kooli töötajad ja kogu kooli personal ellu koos üldpädevuste kujundamisega õppekava mitmekesistamist ja selle rakendamist.

Õppekava rakendamist toetavad tegevused õpilastele

Koolis viiakse õpilastele läbi erineva suunitlusega tegevusi:

- õppekäigud;
- õuesõppe tunnid;
- huvitegevused/ringid.

Õppekäik on eesmärgistatud ja suunatud tegevus, mis on seotud üldiste õpitulemuste ja pädevuste kinnistamisega või uute teadmiste omandamisega. Õppekäigud toimuvad väljaspool koolimaja territooriumi.

Õpetajad organiseerivad ja viivad õppekäike läbi üldjuhul õppetundide ajal. Õppekäigud planeeritakse õpetaja töökavas. Õpetaja on valmis igal võimalusel kasutama ka väljastpoolt kooli pakutavaid sobivaid õppekäike.

Õppekäike võivad organiseerida õpilastele ka päevahoiu töötajad päevahoiu teenuse kasutamise ajal.

Õuesõppe tund on vastava aine/tegevusvaldkonna õppetunni läbiviimine õues koolimaja territooriumil või selle lähiümbruses. Õuesõppe tunni eesmärgiks on õpilase mõttemaailma avardamine ja arusaamade mitmekesistamine läbi õpikeskkonna muutmise.

Õuesõppe tunde viib läbi õpetaja vastavalt ilmastikule ja planeerib need eelnevalt oma töökavas.

Huvitegevuseks koolis on loodud õpilastele erinevad ringid. Nendes osalemise eesmärgiks on õpilase ande avastamine ja selle igakülgne individuaalne arendamine vastavalt õpilase võimetele.

Õppekava rakendamist toetavad tegevused õpetajatele

Koolis viiakse õpetajatele läbi erineva suunitlusega tegevusi:

- koolisisesed õppepäevad õppe- ja kasvatustöö paremaks korraldamiseks;
- koolitused ainealaste pädevuste ja digipädevuste parandamiseks;
- kogemuste vahetamise korraldamine teiste hariduslike erivajadustega tõhustatud või erituge vajavatele õpilastele õpet pakkuvate koolidega;
- koolivälistes projektides osalemine.

Koolisisesed õppepäevad sisaldavad õpetajate koostööd arendavaid tegevusi, õpetajate ja õpilastega tegelevate spetsialistide koostööd arendavaid tegevusi, õpetajate omavahelisi kogemuste vahetamise õppepäevi ja teisi sarnaseid tegevusi.

Koolituste osas nõustatakse ja suunatakse õpetajaid valima ning läbima HARNO, ülikoolide, Rajaleidja ja muude asutuste poolt pakutavaid koolitusi.

Kogemuste vahetamine toimub hariduslike erivajadustega tõhustatud või erituge vajavate õpilaste õpetamisega tegelevate koolide lahtiste uste päevadel, kolleegilt- kolleegile tegevuste käigus, ja muudel koostööd pakkuvatel üritustel osalemise kaudu.

Koolivälistes projektides osalemise all mõeldakse erinevate võimaluste leidmist koostöö tegemiseks teiste koolidega ja asutustega vabariiklikul ja rahvusvahelisel tasandil.

Ülekoolilised ja koolidevahelised ühistegevused/projektid

Õppekava rakendamist toetavad ühistegevused ja ülekoolilised ühistegevused/projektid kirjeldatakse ja kavandatakse konkreetselt kooli üldtööplaanis, mis kinnitatakse igal sügisel enne õppetöö algust toimival kooli õppenõukogul.

Koolis viiakse läbi järgmised ülekoolilised ühistegevused/projektid:

- traditsioonilised ülekoolilised üritused, mis toimuvad igal õppeaastal;
- erinevate tähtpäevadega seotud üritused;
- kooli tutvustamiseks ja kooli tegevuste propageerimiseks korraldatavad mitmesugused heategevusüritused/kontserdid;
- tegevuspäevad (sport, rahvakalendri tähtpäev vms), ühistegevus.

Ühistegevus/projekt on kindlaks määratud tulemuse saavutamiseks tehtav ühine töö, milles lähtutakse kooli õppe- ja kasvatusesmärkidest ning kooli õppekavas määratletud üldpädevustest. Kõikide ühistegevuste/projektide jaoks määratakse projektijuht/ürituse eest vastutaja, kelle ülesandeks on koostöös tegevusrühmaga kirjeldada ühisürituse eesmärgid lähtuvalt üldpädevustest ja juhtida kogu tegevust ürituse lõpuni.

Kokkuvõtted ühistegevustest/projektidest ja nende tulemuste analüüs tehakse kirjalikult iga õppeaasta lõpul ja esitatakse kooli õppeaasta üldkokkuvõttes.

8. KOOLI LÕPETAMISE TINGIMUSED

Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava § 1 sätestab, et põhikooli lõpetamisel saavutatavad õpitulemused **toimetulekuõppes** on kooskõlas Eesti kvalifikatsiooniraamistiku 1. tasemel kirjeldatud üldnõuetega:

- õpilane on omandanud üldteadmised;
- õpilane on omandanud põhioskused lihtsamate (töö)ülesannete täitmiseks;
- õpilane töötab või õpib otsesel juhendamisel piiritletud situatsioonis.

Toimetuleku- ja hooldusõppes õppiv õpilane ei pea põhikooli lõpetamisel sooritama lõpueksameid.

Toimetuleku- ja hooldusõppe õpilasele väljastatakse õppenõukogu otsuse alusel põhikooli lõputunnistus kirjalike kokkuvõtivate hinnangutega, kui ta on läbinud temale koostatud individuaalse õppekava.

Põhikooli lõpetamise järel lisaõppe aasta (Lõ) läbinud toimetuleku- ja hooldusõppe õpilasele väljastatakse õppenõukogu otsusega lisaõppe aasta klassitunnistus kirjalike kokkuvõtivate hinnangutega.

9. KARJÄÄRIINFO JA NÕUSTAMISE KORRALDUS

Vastavalt põhikooli lihtsustatud riiklikus õppekavas § 1 sätestatud Eesti kvalifikatsiooniraamistiku 1. taseme üldnõuetele on võimalik pakkuda karjääriõpet ja karjääriteenust **toimetulekuõppel** õppivatele õpilastele.

Koolis osutab karjääriteenust klassijuhataja, kes korraldab seda vastavalt õpilase võimetele. Klassijuhataja teeb koostööd õpetajate ja spetsialistidega, et selgitada välja õpilase oskused ja võimed ning arvestada neid nii individuaalse õppekava koostamisel kui ka õppetöö läbiviimisel.

Samuti kogub klassijuhataja teavet edasiste õppimis- ja tegevuskeskuste võimaluste kohta ning nõustab õpilast ja lapsevanemat. Vajadusel koostab ta lapsevanemaga koostöös koolijärgse tegevuse kava, lähtudes õpilase võimetest.

Kool teeb koostööd Pärnumaa Rajaleidja keskusega karjäärinõustamise osas ja organiseerib võimalusel kohtumisi ning tutvumisreise hariduslike erivajadustega tõhustatud tuge või erituge vajavatele õpilastele koolijärgset õpet pakutavatesse õppeasutustesse ja keskustesse.

10. TUGITEENUSED JA ÕPPEKAVAVÄLISED TEENUSED

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 18 ja § 37 sätestavad võimaluse individuaalsel õppekaval õppivale õpilasele määrata tema paremaks arenguks ja toimetulekuks ning IÕK nõuete täitmiseks erinevaid tugimeetmeid.

Kõneravi teenuse korraldus koolis

Kõneravi vajavad need õpilased, kelle suulise ja/või kirjaliku kõne areng takistab õpilase individuaalset arengut ja õppekava täitmist.

Kõneravi eesmärgiks on kujundada lapsel verbaalsed eeldused eesti keele õppimiseks ja igapäevaelus toimetulekuks. Seejuures võetakse arvesse ka eesti keele ainekava nõudeid.

Kõneravi põhiülesanded:

- kõne hääldusliku külje korrigeerimine;
- sõnavara laiendamine ja aktiveerimine;
- lugemis- ja kirjutamispuuete kõrvaldamine.

Hooldusõppe õpilasetele ja raske kõnepuudega või puuduva kõnega toimetulekuõppe õpilastele viib kõneravi läbi **logopeed/eripedagoog**, kelle eesmärkideks lisaks kõneravi põhiülesannetele on:

- erimethodikat kasutades suunata haridusliku erivajadusega õpilase arengut ning soodustada psüühiliste protsesside ja isiksuse arengut;
- kujundada õpilase verbaalseid või alternatiivseid kommunikatsioonioskuseid ning tegeleda õpilaste kõneraviga;
- arvestada iga õpilase võimetega ning nendest lähtuvalt koostada individuaalsed eesmärgid, mis kajastuvad ka antud õpilase individuaalses õppekavas.

Logopeed/eripedagoogi poolt läbiviidavad kõneravi tunnid toimuvad üldjuhul individuaaltööna. Vajadusel töötatakse koos 1-2 ühesuguse puudega õpilasega. Kõneravi tunnid toimuvad logopeed/eripedagoogi koostatud kava alusel.

Kerge kõnepuudega toimetulekuõppe õpilastele viib kõneravi läbi **eripedagoogi kutset omav klassiõpetaja** eesti keele tundide osana.

Kõneravi läbiviimiseks selgitab logopeed/eripedagoog ja klassiõpetaja välja kõnepuute ja eesti keeles esinevate raskuste põhjused ning vastavalt sellele planeerib individuaalse töö konkreetse õpilasega (rühmaga). Töö tempo ja raskuse valikul lähtutakse õpilase suulise ja kirjaliku kõne vigade liigist ning eelnevalt omandatud oskustest – töö tempo ja raskusaste on vastavuses õpilase võimetega. Õpilane on pidevalt tähelepanu keskpunktis, saades sellega kindlustunde.

Kõneravi läbiviiv klassiõpetaja ei koosta mitte ainekava, vaid perspektiivplaani vastavalt tema klassis kõneravi vajavatele õpilastele. See kajastab korrigeeritavate oskuste-vilumuste järjekorda (etappe), kuid mitte ajajaotust (seda pole võimalik ette näha). Kõik tegevused kajastuvad õpetaja töökavas eesti keele aines.

Kool pakub õppekavavälise teenusena **päevahoiuteenust**, mille eesmärkideks on:

- toetada vaimu- ja liitpuudega õpilast kasvatavat perekonda ja anda võimalus lapsevanemal töөлkäimiseks;
- arendada ja kinnistada õpilaste iseseisvust, tugevdada eneseteadvust ja kasvatada vastutustunnet;
- arendada kommunikatiivseid, sotsiaalseid ja eneseteenindusoskusi, toetada nende kasutamist igapäevatoimingutes;
- kinnistada õpitut viies läbi praktilisi tegevusi, vaatlusi, õppekäike jms;
- sisustada õpilaste vaba aega meelepärase tegevusega (käeline tegevus, lauamängud, sportlikud mängud, lõõgastumine) lähtudes õpilase iseärasustest sh. füüsilisest tegevussuutlikkusest, tervislikust seisundist.

Võimalusel pakub kool õpilasele õppekavavälise teenusena rehabilitatsiooniplaani alusel **füsioteraapia** teenust, mille eesmärkideks on:

- täielikult või osaliselt taastada/säilitada tugiliikumisaparaadi või organsüsteemi funktsionaalne võime;
- toetada funktsionaalsete häiretega õpilaste arengut, taastada häirunud funktsioone kehaliste harjutustega;
- säilitada olemasolev võimalik tegevusvõime raske liikumispuude korral;

- arendada peenmootorikat (kahe käe ja silma-käe koostöö);
- säilitada või parandada liigeste liikuvusulatust ning lihaste jõudu ja vastupidavust.

11. ÕPILASE JA LAPSEVANEMA TEAVITAMINE NING NÕUSTAMINE

Teavitamise ja nõustamise alused

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 55 alusel on õpilasel ja tema vanemal õigus saada koolist teavet ja selgitusi koolikorralduse, õpilaste õiguste, kohustuste ja õppetulemuste kohta.

Vastavalt Põhikooli riiklikule õppekavale § 19 on õpilasel ja piiratud teovõimega õpilase vanemal õigus saada kirjalikku tagasisidet õpilase arengust, õpitulemustest ning käitumisest vähemalt 2 korda õppeaastas.

Õpilaste ja vanemate teavitamine toimub kooli kodukorras sätestatud kordade kohaselt. Teavitamisel järgitakse „Haldusmenetluse seaduses“ sätestatud tingimusi.

12. ÕPETAJATE KOOSTÖÖ JA TÖÖ PLANEERIMINE

Väljundipõhise õppe ja selle planeerimise põhimõtted

Põhikooli riiklikus õppekavas § 5 on sätestatud, et õppimist tuleb käsitleda väljundipõhiselt. Väljundipõhises õppes käsitletakse õppijat õppeprotsessis aktiivse osalejana.

Väljundipõhises õppes toimub õpetaja töö planeerimine järgmiste põhimõtete järgi:

- määratletakse õpitulemused, mida soovitakse õppimise ja õpetamise kaudu saavutada;
- seostatakse õpitulemused üldpädevustega ja läbivate teemadega ning leitakse lõimingu võimalused;
- kavandatakse õpitulemuste saavutamiseks hindamismeetodid;
- valitakse hindamismeetoditest tulenevalt õpetamismeetodid, mille abil jõutakse planeeritud õpitulemusteni.

Väljundipõhises õppes kujundatakse õppeprotsess selliselt, mis võimaldab kõige paremal viisil saavutada õppimise tulemused. Õpetaja üheks põhiülesandeks on seejuures sidususe loomine õpitulemuse, õppemeetodi ja hindamismeetodi vahel.

Õpetajate töö ja koostöö planeerimine

Vastavalt Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava toimetulekuõppe ja hooldusõppe kavadele rakendatakse õppetöös üldõpetuslikku põhimõtet.

Õpetajate koostöö eesmärk on saavutada õppekavas kirjeldatud õpitulemused õppe- ja kasvatustegevuse kaudu. Pärnu Päikese Koolis toimub õpetajate ümarlaudadel, kus arutelude aluseks on kooli õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ning väärtused.

Koostöö sujuvamaks muutmiseks on sisse viidud ülenädalased koostööminutid, rakendatakse mentorlussüsteemi, kolleegilt- kolleegile kogemuspäevi, siseriiklikke õpireise ja Erasmus+ õpirände võimalusi. Korraldatakse õppeaasta eel ja jooksul seminare, koolitusi ning õppekäike, et tugevdada meeskonnasuhteid ja ühtlustada väärtushinnanguid. Koolitustel omandatud teadmisi ja kogemusi jagatakse ümarlaudadel.

Õpetajad tuginevad oma töö planeerimisel kooli üldtööplaanis kavandatud tunni- ja koolivälistest tegevustest, kooli õppekava üldosast, toimetulekuõppe ainekavast (Lisa 1), hooldusõppe tegevusvaldkondade kavast (Lisa 2) ja lisaõppe ainekavast (Lisa 3).

Klassiõpetajad koostavad koostöös aineõpetajate ja teiste õpilasega tegelevate spetsialistidega igale õpilasele IÕK, hinnangulehe ja õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi. Õpetajad planeerivad oma tööd koostöös teiste õpetajatega. Õppeperioodi jooksul läbitavad peamised teemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad sündmused tehakse koolis teatavaks õppeperioodi alguses.

Õppematerjalid õppetöö läbiviimiseks valib ja koostab õpetaja arvestades lisaks õppekavale veel mõõduka intellektipuudega vastavas vanuses lapse psüühika, tegevuse ja suhtlemise tüüpilisi iseärasusi ning individuaalset võimekust.

Õppeülesannete raskusastet reguleerib õpetaja arvestades õpioskuse omandamise etappe ja õppematerjali sisulist keerukust. Esitada tuleb võimalused õpitoimingute erinevateks sooritamiseks: praktiliselt või materjaliseeritult, visuaalselt, verbaalselt ja kombineeritult.

Õpetaja planeerib oma tegevuskava ja õppetööd ning paneb selle kirja töökavasse. Kõik õpetaja töö planeerimiseks ja läbiviimiseks vajalikud dokumendid on kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis elektrooniliselt kättesaadavad.

13. KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMINE JA TÄIENDAMINE

Kooli õppekava koostamine, uuendamine, täiendamine, kehtestamine ja avalikustamine teostatakse Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 15, § 17 ja § 69 ning Põhikooli riikliku õppekava § 24 alusel.

Pärnu Päikese Kooli õppekava on pidevalt arenev kooli õppe- ja kasvatustööd reguleeriv dokument. Kooli õppekava uuendamine või täiendamine toimub algatustaotluse alusel. Kooli õppekava koostamise ja arendamise demokraatliku korralduse eest vastutab kooli direktor.

Kooli õppekava ja selle muudatused esitatakse enne kehtestamist arvamuse avaldamiseks kooli hoolekogule ja õppenõukogule. Arvamuse küsimise kord on reguleeritud kooli asjaajamise korras, Haldusmenetluse seaduses § 16 ja Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses § 73.

Peale õppekava kohta esitatud arvamuste läbivaatamist kehtestab kooli direktor kooli õppekava oma käskkirjaga. Kehtestatud kooli õppekava avalikustatakse kooli kodulehel ja tehakse paberkandjal kättesaadavaks kooli raamatukogus.

14. RAKENDUSSÄTTED

Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava ja Põhikooli riikliku õppekava (13.08.2024 jõustunud redaktsioonid) ja Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (01.09.2024 jõustunud redaktsioon) alusel on Pärnu Päikese Kooli õppekavasse sisse viidud kõik vastavad muudatused.

Pärnu Päikese Kooli uuendatud õppekava viiakse täielikult vastavusse Põhikooli riikliku õppekava § 25 lõige 8 alusel 30. detsembriks 2024.